

**TARPTAUTINĖ KOMISIJA NACIŲ IR SOVIETINIO OKUPACINIŲ REŽIMŲ
NUSIKTIMAMS LIETUVOJE ĮVERTINTI**

Biudžetinė įstaiga, Gedimino pr. 11, LT-01103 Vilnius, tel. 8 706 63804, faks. 8 706 63805
el. paštas komisija@lrv.lt, www.komisija.lt

Lietuvos Respublikos
Vyriausybės kanceliarijai

2020-01-28 Nr.2R-8
Į 2020-01-17 Nr. S-166

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMŲ PROJEKTŲ
DERINIMO**

Susipažinę su 2020 m. sausio 17 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos raštu Nr. S-166 pateiktais derinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimų projektais „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. kovo 27 d. nutarimo Nr. 254 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo“, „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. kovo 30 d. nutarimo Nr. 357 „Dėl biudžetinės įstaigos Tarptautinės komisijos nacių ir sovietinio okupacinių režimų nusikaltimams Lietuvoje įvertinti sekretoriato steigimo“ pakeitimo“, „Dėl biudžetinės įstaigos Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos sekretoriato savininko teisių ir pareigų įgyvendinimo“, „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. birželio 17 d. nutarimo Nr. 772 „Dėl Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo“ informuojame, kad iš esmės šiems projektams nepritariame ir norminių teisės aktų nustatyta tvarka teikiame savo pastabas ir pasiūlymus:

1. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės darbo reglamentu, patvirtintu 1994 m. Rugpjūčio 11 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 728 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės darbo reglamento patvirtinimo“, Vyriausybės teisės aktų leidybos iniciatyvos teisę įgyvendina Ministras Pirmininkas pavesdamas ministrams pagal jiems pavestas valdymo sritis ar Vyriausybės kanceliarijai parengti teisės aktų projektus. 2020 m. sausio 17 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos rašte Nr. S-166 nenurodoma, kaip ir kada buvo įformintas Ministro Pirmininko pavedimas. Be to, nutarimų projektai nevizuoti, kaip to reikalauja Vyriausybės darbo reglamento 24 punktas, nei Ministro Pirmininko (ar jo pavedimu – Vyriausybės kanclerio), nei projektus rengusios institucijos teisininko.
2. Teikiamų projektų deklaruojamas tikslas – priimti sprendimus dėl įstaigų savininko teisių ir pareigų įgyvendinimo. Kaip teisingai teigiama Vyriausybės kanceliarijos lydraštyje, biudžetinės įstaigos Tarptautinės komisijos nacių ir sovietinio okupacinių režimų nusikaltimams Lietuvoje įvertinti sekretoriato (toliau tekste - Sekretoriatas) veikla susijusi su kelių ministrų valdymo sritimis. Todėl siūlomas teisinis reguliavimas neatitinka susiklosčiusios Vyriausybės steigiamų

įstaigų ir Vyriausybei atskaitingų įstaigų teisinio statuso. Kai įstaiga veikia kelių ministrų valdymo srityse, ji paprastai yra prie Vyriausybės, o pasiūlymus dėl teisinio reguliavimo paprastai teikia Vyriausybės paskirtas atitinkamos valdymo srities ministras. Iki šiol Sekretoriato atžvilgiu tai buvo Vidaus reikalų ministras.

3. Norėtume atkreipti dėmesį į Lietuvos Respublikos biudžetinių įstaigų įstatymo 4 straipsnio 3 dalies 1 punktą, numatantį, kad savininko teises įgyvendinanti institucija tvirtina biudžetinės įstaigos nuostatus. Sekretoriato nuostatai buvo patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. spalio 8 d. nutarimu Nr. 1131 „Dėl Tarptautinės komisijos nacių ir sovietinio okupacinių režimų nusikaltimams Lietuvoje įvertinti sekretoriato nuostatų patvirtinimo“. Laikotarpyje nuo 2016 iki 2019 metų buvo Vidaus reikalų ministerijos parengti nuostatų pakeitimo ir papildymo projektai, siekiant suderinti nuostatus su galiojančiais teisės aktais, tačiau dėl nežinomų priežasčių šie projektai nebuvo teikiami įtraukti į Vyriausybės posėdžio darbotvarkę.
4. Atkreipiame dėmesį, kad Vidaus reikalų ministerijos 2019 m. sausio 11 d. teikimu Nr. 1D-193(19) Vyriausybei buvo pateiktas Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. spalio 8 d. nutarimo Nr. 1131 „Dėl Tarptautinės komisijos nacių ir sovietinio okupacinių režimų nusikaltimams Lietuvoje įvertinti sekretoriato nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo“ projektas (TAIS Nr. 19-230) (toliau – Nutarimo projektas dėl nuostatų pakeitimo), kuris parengtas įgyvendinant atitinkamą Ministro Pirmininko pavedimą. Atkreiptinas dėmesys, kad Nutarimo projektas dėl nuostatų pakeitimo yra dar 2016 m. balandžio mėnesį Lietuvos Respublikos Vyriausybei svarstyti pateikto Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. spalio 8 d. nutarimo Nr. 1131 „Dėl Tarptautinės komisijos nacių ir sovietinio okupacinių režimų nusikaltimams Lietuvoje įvertinti sekretoriato nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo“ projekto atnaujinta ir patikslinta redakcija. Nutarimo projektu dėl nuostatų pakeitimo sprendžiamas klausimas, kaip optimaliai suderinti Sekretoriato veiklą reglamentuojančius teisės aktus su kitų norminių teisės aktų nuostatomis, tačiau tuo pačiu užtikrinant ir išsaugant Komisijos ir Sekretoriato veiklos savarankiškumą – gyvybiškai būtiną sąlygą jų sėkmingam darbui ir tarptautiniam pripažinimui. Nutarimo projektu dėl nuostatų pakeitimo siekiama Sekretoriato nuostatus išdėstyti nauja redakcija, atsižvelgiant į Biudžetinių įstaigų įstatymo ir kitų teisės aktų nuostatas, tačiau šis klausimas sprendžiamas delikačiai, siekiant nesukelti neigiamos tarptautinės reakcijos ir galimo nepasitenkinimo dėl bandymų kištis ir politizuoti istorinius tyrimus bei Komisijos veiklą. Nutarimo projekto dėl nuostatų pakeitimo rengime dalyvavo ir jį be pastabų suderino Vyriausybės kanceliarijos teisininkai ir personalo specialistai, Vidaus reikalų, Teisingumo, Finansų ir Užsienio reikalų ministerijų bei Sekretoriato atstovai.
5. Tarp institucijų be pastabų suderintame Nutarimo projekte dėl nuostatų pakeitimo yra išspręsti visi Sekretoriato nuostatų neatitikimo kitiems norminiams teisės aktams klausimai, nesukeliant žymesnių neigiamų pasekmių dėl Komisijos veiklos savarankiškumo. Tuo tarpu siūlomuose nutarimų projektuose visiškai neįvertinti galimi neigiami tokio pasiūlymo aspektai. Primename, kad, reaguodama į Vyriausybės kanceliarijos anksčiau pateiktus panašius pasiūlymus, Komisija 2019-04-08 viešai pareiškė atsistatydins, jeigu šie pasiūlymai bus realizuoti. Todėl manytume, kad Sekretoriato klausimas turėtų būti vertinamas individualiai, atsižvelgiant į įstaigos įsteigimo aplinkybes, veiklos specifiką ir kokias pasekmes gali sukelti inicijuojami teisėkūros procesai. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo 15 straipsnio 1 dalimi ir atsižvelgiant į tai, kad teisės aktų projektais keičiamas teisinis reguliavimas iš esmės, tikslinga atlikti numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimą.

6. Teikiamas derinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo projektas „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. kovo 27 d. nutarimo Nr. 254 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo“, kuriuo išplečiama Vyriausybės kanclerio kompetencija, galimai prieštarauja Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstatymo 45 straipsnio 2 dalies 8 ir 11 punktams. Vyriausybės įstatymo 45 straipsnio 2 dalies 8 punktas pateikia baigtinį sąrašą subjektų, kuriuos priima į pareigas ir atleidžia Vyriausybės kancleris. Be to, ir Lietuvos Respublikos viešųjų įstaigų įstatymo 9 straipsnio 5 dalis numato, kad visuotinio dalininkų susirinkimo įgaliotas asmuo viešosios įstaigos vardu sudaro darbo sutartį su viešosios įstaigos vadovu ir ją nutraukia. Atkreipiame dėmesį, kad įstatymų leidėjas nėra suteikęs Vyriausybės kancleriui atitinkamų įgaliojimų priimti į pareigas ir atleisti iš jų viešųjų ir biudžetinių įstaigų vadovus, todėl ir poįstatyminiu teisės aktu nėra teisinio pagrindo reglamentuoti papildomos Vyriausybės kanclerio funkcijos. Atsižvelgiant į tai, prieš siūlant Vyriausybės nutarimu papildyti Vyriausybės kanceliarijos nuostatų 18.10 punktą, turėtų būti inicijuojami atitinkami Vyriausybės įstatymo pakeitimai. Analogiška situacija ir dėl pasiūlymo papildyti Vyriausybės kanceliarijos nuostatų 9.31 punktą. Todėl manome, kad Nutarimo projekto dėl nuostatų pakeitimo patvirtinimas Vyriausybės nutarimu yra paprastesnis ir greitesnis kelias suderinti Sekretoriato veiklą reglamentuojančius teisės aktus su kitomis galiojančiomis teisės normomis, negu keisti įstatymus ir į procesą įtraukti įstatymų leidėją.
7. Jeigu nebūtų atsižvelgta į aukščiau pateiktas esmines pastabas, prašome iš esmės peržiūrėti naujai teikiamų teisės aktų nuostatas ir atsižvelgti į žemiau pateiktas redakcines pastabas:
  - 7.1. Nors pagal naujai siūlomus pakeitimus Sekretoriatas formaliai lieka savarankiška biudžetinė įstaiga prie Vyriausybės kanceliarijos, tačiau nelieka jokio pavaldumo ir atskaitomybės Komisijai ar jos Pirmininkui. Pagal pasiūlytus teisės aktus pagrindinis asmuo, sprendžiantis visus su Sekretoriato veikla susijusius klausimus, yra Vyriausybės kancleris. Jis tvirtina Sekretoriato nuostatus, skiria ir atleidžia Sekretoriato vadovą, nustato jo pareiginį atlyginimą, nustato jam metines užduotis ir atlieka kasmetinį Sekretoriato vadovo darbo įvertinimą, tuo pagrindu nustato atlyginimo priedą, sprendžia dėl Sekretoriato vadovo komandiruočių ir išleidimo atostogų. Komisijos nariams gali kilti pagrįstų abejonių, ar taip nėra apribojama jų kompetencija. Manome, kad sprendžiant visus šiuos klausimus svarbiausia turėtų būti Komisijos (ar jos Pirmininko) pozicija. Todėl teisės aktų projektuose turėtų atsirasti nuostata, kad Vyriausybės kancleris visus šiuos sprendimus dėl Sekretoriato priima tik gavęs atitinkamą Komisijos pirmininko rekomendaciją ar teikimą. Tai reiškia, kad pagrindiniai sprendimai, susiję su Sekretoriatu, priimami Komisijos, o Vyriausybės kancleris šiuos sprendimus patvirtina, kaip savininko teises įgyvendinančios įstaigos vadovas.
  - 7.2. Iš pateiktų projektų nėra aišku, ar Sekretoriatas išlaikys finansinį savarankiškumą, t.y., ar jis liks asignavimų valdytojas, ar jo veikla bus finansuojama iš Vyriausybės kanceliarijos biudžeto. Norint užtikrinti Komisijos savarankiškumą privalo būti garantuotas Sekretoriato finansinis nepriklausomumas ir autonomiškumas. Todėl, mūsų nuomone, tokios dviprasmybės palikti negalima ir turi būti aiškiai nutarime konstatuojama, kad Sekretoriatas yra nepriklausomas ir savarankiškas asignavimų valdytojas.
  - 7.3. Kartu su nutarimu dėl Sekretoriato savininko teisių ir pareigų Vyriausybės nutarimu turėtų būti patvirtinti Sekretoriato nuostatai.
  - 7.4. Turėtų būti nustatytas maksimalus leistinas Sekretoriato pareigybių skaičius.

Apibendrinus mūsų išsakytas pastabas ir įvertinus galimas alternatyvas, pateiktiems derinti Vyriausybės nutarimo projektams nepritariame ir siūlome pritarti Vidaus reikalų ministerijos 2019 m. sausio 11 d. teikimu Nr. 1D-193(19) Vyriausybei pateiktam Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. spalio 8 d. nutarimo Nr. 1131 „Dėl Tarptautinės komisijos nacių ir sovietinio okupacinių režimų nusikaltimams Lietuvoje įvertinti sekretoriato nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo“ projektui (TAIS Nr. 19-230).

Pagarbiai

Komisijos pirmininkas

Emanuelis Zingeris

Sekretoriato vadovas

Ronaldas Račinskas